

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ ТА МУЗИЧНОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

Музика ХХ ст. – ХХІ сторіччя. Східна Європа.

Освітній ступінь

Бакалавр

Спеціальність

025 Музичне мистецтво
026 Сценічне мистецтво

Курс	3
Семестр	6

Освітньо-професійні програми

«Фортепіано/Орган», «Оркестрові інструменти: Скрипка/Альт/Віолончель/ Арфа/Контрабас/ Гобой/ Кларнет/Саксофон/ Фагот/ Флейта/ Валторна/Тромбон/ Труба/ Туба/Ударні інструменти», «Народні інструменти: Бандура/ Домра/ Балалайка/ Гітара/ Цимбали», Народні інструменти: «Баян/ Акордеон», «Академічний спів: Оперний спів/Камерний спів», «Диригування: Хорове диригування/ Оперно-симфонічне диригування», «Композиція», «Музична режисура»

Статус

Обов'язкова

ECTS	4
Годин	120
Лекції	20
Семінари	20
Самостійна робота	80

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Копиця Маріанна Давидівна, доктор мистецтвознавства, професор
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0001-9183-2117 ID: 0001848 http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0001848
e-mail	mkopytsia@gmail.com

ПІБ	Давидова Оксана Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0002-6484-6297 https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=CN81KcsAAAAJ
e-mail	ok.m.davydova@gmail.com

Мета та завдання курсу обумовлені новим історичним поглядом на процеси, що відбувалися та продовжують відбуватися у надзвичайно складний за соціально-культурним перебігом час ХХ ст.

Курс «Музика ХХ-ХХІ сторіччя. Східна Європа та українське зарубіжжя» охоплює три великі часові виміри: Перша, Друга, Третя частини ХХ ст. Країни, що входять до поняття «Східна Європа» – країни Східної Європи, Прибалтики, Закавказзя та Росія.

У курсі виділяються історико-культурологічні теми, аналізуються монографічні розділи, окремі твори. До загально-стильових узагальнень додаються фактологічні, джерелознавчі матеріали. У кінці програми подано список робіт, музичних творів, фономатеріалів, список курсових робіт, семінарських та лабораторних занять.

Основні завдання курсу «Музика ХХ-ХХІ сторіччя. Східна Європа та українське зарубіжжя»:

- з'ясування суспільно-історичних та загальнокультурних чинників, які визначили еволюцію українського музичного мистецтва;
- набуття та поглиблення знань стосовно специфіки розвитку українського музичного мистецтва на різних історичних етапах в його типологічній спільності із загальноєвропейськими тенденціями, передусім стильовими процесами, розвитком музичного мислення, становленням певних жанрів тощо;
- виявлення національної специфіки українського музичного мистецтва та його зв'язків з іншими національними культурами;
- визначення у кожному музичному явищі ознак наслідування та розвитку певних традицій та новаторських рис;
- поглиблення розуміння особливостей індивідуальних композиторських стилів у їх детермінації комплексом об'єктивних та суб'єктивних чинників;
- розширення мистецького світогляду, підвищення музичної ерудиції студентів.

Поряд з лекціями в курсі важливу роль повинні відігравати семінарські заняття, які сприятимуть поглибленому вивченню матеріалу курсу. У програмі подано плани семінарських занять.

Програма курсу передбачає активне використання нотно-ілюстративних джерел, аудіозаписів, опрацювання студентами рекомендованої наукової літератури.

Основні форми роботи:

- теоретичні-лекційні заняття за навчальним планом;
- виклад теоретичного матеріалу з ілюстративним показом нотних прикладів, тематичних відео- та аудіо-матеріалів. Ознайомлення з конкретними музичними творами чи їх фрагментами у процесі прослуховування.
- аналіз конкретного музичного твору, стильового чи жанрового явища у контексті поставленої проблеми згідно з навчальним планом.
- семінарські заняття;
- самостійна робота.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**: історичну обумовленість музичних процесів протягом ХХ – поч. ХХІ ст., причини суттєвих змін фундаментальних принципів музичного мислення; закономірності розвитку жанрів європейської музики даного періоду;

вміти:

– орієнтуватися в різноспрямованих процесах розвитку української музичної культури ХХ – поч. ХХІ ст.; виявляти зумовленості музично-історичного процесу суспільно-історичними умовами, особливостями менталітету, духовного життя людини; визначати загальні особливості, що притаманні провідним епохальним стилям; володіти навичками аналізу партитур та виконавської інтерпретації, що змінювалися протягом століття.

Перелік тем

МОДУЛЬ I. Музична культура української діаспори та Східної Європи першої половини ХХ ст.

Змістовний модуль 1. Змістовний модуль 1. 10-20 ті роки ХХ ст.

Тема 1. Музична культура I-ї третини ХХ ст. (1890–1920 рр.). історико–культурна типологія музично–історичних процесів східно–європейських країн. Філософія Європейського модерну.

Тема 2. Естетико–стильовий плюралізм симфонічних пошуків композиторських шкіл Польщі, Чехії, Словачії, Фінляндії, країн Закавказзя, Прибалтики.

Тема 3. Тенденції стильових пошуків музичного театру. Нео та анти романтичні засади опер (Прокоф'єва, Яначека, Шостаковича, Енеску). Національні пошуки Гаджибекова, Паліашвілі, Спендіарова.

Змістовний модуль 2. 30-40–і рр. ХХ ст.

Тема 1. Пошуки авангардної стилістики в балетному театрі. Музично–поетичні пошуки кантатно–ораторіальних жанрів, пісенної творчості.

Тема 2. Музична культура країн Східної Європи другої третини ХХ ст. Ідеї та практика тоталітарних форм контролю в мистецтві (1930–50 рр.).

Тема 3. Розвиток музичного театру середини сторіччя. Вплив українських елементів на творчість Прокоф'єва, Стравінського, Шимановського.

Тема 4. Антитоталітарні загострення симфонічних шукань творчості Шостаковича, Мясковського, Сібеліуса, Стравинського та вплив історико–соціальних чинників на їх творчість.

МОДУЛЬ II. Музична культура української діаспори та Східної Європи другої половини ХХ ст.

Змістовний модуль 1. Стильові пошуки 50-70-х рр. ХХ ст.

Тема 1. Камерно–вокальна, ораторіальна творчість. Соціальна ангажованість та національні пошуки композиторів Польщі, Болгарії, Словачії.

Тема 2. Музична культура країн Східної Європи останньої третини ХХ ст. Періодизація. Шістдесятництво як нова естетична константа епохи застою. Авангардні пошуки в музичному мистецтві.

Тема 3. Полістилістична платформа пошуків композиторських шкіл країн Східної Європи. Стан в симфонічній, камерній творчості, музичному театрі.

Тема 4. Стильові пошуки в жанрах масової музики. "Від революційної пісні – до рок-опери".

Змістовний модуль 2. Українська діаспора другої половини ХХ ст.

Тема 1. Загальний огляд проблем української музичної діаспори.

Тема 2. Перша хвиля української еміграції на зламі ХІХ – ХХ століть.

Тема 3. Основні етапи розвитку другої хвилі української еміграції.

Тема 4. Українська еміграція періоду другої половини ХХ ст.

Тема 5. Мистецькі пошуки української культури в США та Європі.

Тема 6. Творчість М.Кузана І.Соневицького, Дж.Фіали, В.Балея, А. Рудницького і Л.Грабовського.

Форми та технології навчання

Теоретичне лекційне навчання, семінарські і практичні заняття та самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Telegram, Zoom, WhatsApp або на електронну адресу.

Методи контролю

З метою визначення повноти та тривкості знань і практичних навичок, набутих у процесі засвоєння курсу “Музика XX – XXI сторіччя. Східна Європа”, у навчальному плані передбачено залік (у шостому семестрі). При проведенні заліку передбачаються відповіді в усній формі на питання білета. Структура білету відтворює основні форми теоретичної та практичної роботи.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	15
2.	Конспект першоджерел, що допомагають глибше зрозуміти тему / есе на тему	15
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	15
4.	Відвідування лекцій	5
5.	Підсумкова контрольна робота	
6.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання

На оцінку «відмінно», 90–100 балів, А (за системою ECTS) студент:

- демонструє глибокі знання матеріалу, здобуті у процесі систематичного засвоєння лекційного курсу, участі в семінарських заняттях, якісного опрацювання основної та додаткової літератури;
 - володіє знанням музичного матеріалу обсягом 85–100%;
 - повно і глибоко розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання;
 - усвідомлює зміст музикознавчих понять і вільно володіє спеціальною (професійною) термінологією;
 - грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями;
 - для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання власне з історії музики, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу;
 - уміє обґрунтувати власну думку, наводячи відповідні приклади;
 - демонструє високий рівень знань;
 - залучає до відповіді свої аналітичні спостереження, висловлює самостійні міркування, прагне пов’язати набуті знання із завданнями майбутньої професійної діяльності;
 - послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал.

На оцінку «добре», 82–89 балів, B (за системою ECTS) студент:

- виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури;
- володіє знанням музичного матеріалу обсягом 80–85%;
- повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує;
- теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами,

результатами власних спостережень;

- загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності;
- прагне обґрунтувати своє твердження, наводячи відповідні приклади;
- демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу;
- допускає одну-дві неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні

висновків, узагальнень;

- не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень.

На оцінку «добре», 74–81 балів, C (за системою ECTS) студент:

- виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури;
- володіє знанням музичного матеріалу обсягом 70–80%;
- досить повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання;
- розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує;
- теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами,

результатами власних спостережень;

- загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності;
- прагне обґрунтувати своє твердження, наводячи відповідні приклади;
- демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу;
- допускає дві-три неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні

висновків, узагальнень;

- не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень.

На оцінку «задовільно», 64–73 балів, D (за системою ECTS) студент:

- загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі

роботи з підручниками;

- володіє знаннями музичного матеріалу обсягом 60–70 %;
- не завжди точно розкриває зміст матеріалу;
- розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні;
- не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення

практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання;

- не завжди повно і правильно відповідає на питання;
- вирішує завдання фрагментарно;
- демонструє задовільний рівень знань;
- допускає суттєві помилки у вирішенні завдань;
- виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

На оцінку «задовільно», 60–63 балів, E (за системою ECTS) студент:

- загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі

роботи з підручниками;

- володіє знаннями музичного матеріалу обсягом 50–60 %;
- не точно розкриває зміст матеріалу;
- загалом розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх

вживанні;

- не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення

практичних завдань мало використовує теоретичні знання;

- не завжди повно і правильно відповідає на питання;
- вирішує завдання неповно;
- демонструє задовільний рівень знань;
- допускає суттєві помилки у вирішенні завдань;
- виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

На оцінку «незадовільно» з можливістю повторного складання, 35–59 балів, FX (за системою ECTS) студент:

- виявляє знання музичного матеріалу обсягом до 50%;
- неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;
- не володіє спеціальною термінологією;
- не може впоратися з практичним завданням;
- не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;
- неспроможний пояснити, обґрунтувати свою думку;
- неспроможний висловлювати свої думки, щодо поставлених питань;
- допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;
- демонструє незадовільний рівень знань.

На оцінку «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни, 0–34 балів, F (за системою ECTS) студент:

- не виявляє знання музичного матеріалу;
- не розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні;
- не володіє спеціальною термінологією;
- не може впоратися з практичним завданням;
- не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем;
- неспроможний пояснити, обґрунтувати свою думку;
- неспроможний висловлювати свої думки, щодо поставлених питань;
- допускає грубі помилки у викладенні матеріалу;
- демонструє вкрай незадовільний рівень знань.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андріанова Н. Шляхи розвитку українського театру. Київ, Знання, 1960. 40 с.
2. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919. Прага, 1925. 272 с.
3. Вороний М. Театр і драма. Київ, Мистецтво, 1989. 166 с.
4. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке життя Львова другої половини ХХ століття. Львів, «Академічний експрес», 2001.
5. Друкер Пітер. Доба соціальних трансформацій. Сучасність, 1996, № 6.
6. Кеннеді Майкл. Історична спадщина та громадянське суспільство: альтернативні нації в Східній Європі. Сучасність, 1994, №5.
7. Корчова О. Феномен музичного модернізму в європейській культурі ХХ століття: передумови, закономірності, етапи / Музична культура: історичний ракурс дослідження. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2020. Вип. 129.
8. Красильникова О. Історія українського театру ХХ сторіччя. Київ, Либідь, 1999. 208 с.
9. Метельова Т. Світоглядно-антропологічні основи західноєвропейської філософії: від архаїки до модерну: від архаїки до модерну. Київ, Українська книга. 280 с.
10. Мірошніченко Н. Модернізм в українській драматургії початку ХХ ст./ Н. Мірошніченко // Український театр ХХ ст. Київ, 2003. С. 4-3.

11. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща. Київ, Основи, 2002. 327 с.
12. Новиков А. Українська драматургія й театр: від найдавніших часів і до початку ХХ ст. Харків, Основа, 2011. 408 с.
13. Романицький Б. Український театр в минулому і тепер. Київ, 1950. 130 с.
14. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ, 1993.
15. Стріха М. Держава і культура: Ретроспекція та перспективи. Сучасність, 1995, № 11.
16. Український театр ХХ століття / ред.: Н. Корнієнко; Держ. центр театр. мистецтва ім. Л. Курбаса. Київ, 2003. 512 с.
17. Хофманн Лутц, Мьоллерс Феліцітас. Україна на шляху до Європа. Київ, 2001.
18. Яценко Т., Тригуб І. Шедеври модернізму: вивчення української і зарубіжної літератури у мистецькому контексті : прогр. спецкурсу. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2018. 68 с.